๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺค)

๑. ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๑๒๒๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา, ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุเญฺชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อเยฺย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๒๒๙. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉิกา ภิกฺขุนิโย คิลานา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจิ, อเยฺย, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘ปุเพฺพ มยํ, อเยฺย, สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชาม, เตน โน ผาสุ โหติ; อิทานิ ปน ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี’’ติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํ ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๓๐. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุเญฺชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อเยฺย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ ตํ ปฏิเทเสมี’’’**ติฯ

๑๒๓๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานานาม ยสฺสา วินา สปฺปินา ผาสุ โหติฯ

คิลานานาม ยสฺสา วินา สปฺปินา น ผาสุ โหติฯ

สปฺปิ นาม โคสปฺปิ วา อชิกาสปฺปิ วา มหึสสปฺปิ วาฯ เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ สปฺปิฯ

อคิลานา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเรอาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๑๒๓๒. อคิลานา อคิลานสญฺญา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา เวมติกา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา คิลานสญฺญา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๒๓๓. อนาปตฺติ คิลานาย, คิลานา หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลานา ภุญฺชติ, คิลานาย เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยาทิปาฏิเทสนียสิกฺขาปทานิ

๑๒๓๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี’’ติ! อโสสฺสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อเยฺย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๒๓๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉิกา ภิกฺขุนิโย คิลานา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจิ, อเยฺย, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘ปุเพฺพ มยํ, อเยฺย, ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิมฺหา, เตน โน ผาสุ โหติ, อิทานิ ปน ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น

วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี’’ติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๓๖. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา (เตลํ…เป.… มธุํ…เป.… ผาณิตํ…เป.… มจฺฉํ…เป.… มํสํ…เป.… ขีรํ…เป.…) ทธึวิญฺญาเปตฺวา ภุเญฺชยฺย , ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อเยฺย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’”**ติฯ

๑๒๓๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานานาม ยสฺสา วินา ทธินา ผาสุ โหติฯ

คิลานานาม ยสฺสา วินา ทธินา น ผาสุ โหติฯ

เตลํ นาม ติลเตลํ สาสปเตลํ มธุกเตลํ เอรณฺฑเตลํ วสาเตลํฯ

มธุ นาม มกฺขิกามธุฯ **ผาณิตํ**นาม อุจฺฉุมฺหา นิพฺพตฺตํฯ **มโจฺฉ**นาม โอทโก วุจฺจติฯ **มํสํ** นาม เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ มํสํฯ **ขีรํ** นาม โคขีรํ วา อชิกาขีรํ วา มหึสขีรํ วา เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ ขีรํฯ **ทธิ**นาม เตสเญฺญว ทธิฯ

อคิลานา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๑๒๓๘. อคิลานา อคิลานสญฺญา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ อคิลานา เวมติกา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา คิลานสญฺญา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา อนาปตฺติฯ

๑๒๓๙. อนาปตฺติ คิลานาย, คิลานา หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลานา ภุญฺชติ, คิลานาย เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ภิกฺขุนิวิภเงฺค ปาฏิเทสนียกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ